

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۲۰/۰۲/۰۸

پوهاند محمد بشير دوديال

ماکس ويبر او د هغه ژوند او آثار

(د نامتو ټولنپوه، اقتصاد پوه او څيړونکي ماکس ويبر د مړينې د سلم کال په مناسبت)

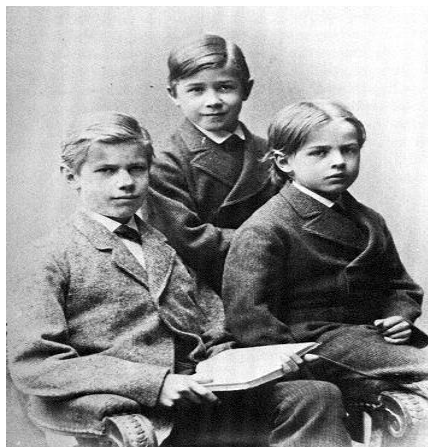

په افغانستان کې له ۱۳۸۱ل. کال څخه وروسته نوې سياسي پروسه پيل شوه. افغانان د خپل ژوند يوه نوی پړاو ته ډير خوښ وو. نړيوالې ټولني د ټولني په ډيرو چارو او ټولو اداري او اقتصادي ډگرونو کې بيساري مرستي پيل کړې. په دې کې يو هم مديریتی مهارتونه لورول او دملکی خدمتونو بيارغاونه وه چې ټولني ته دعامه خدماتو د وړاندې کولو او دمشریانو د رضایت توقع ورڅخه کيدله. دا يو لومړيتوب و چې بايد ملکی خدمات او عامه اداره، په اداره کې اجرائت، مديریتی مهارتونه، دچارو موثريت او مثریت اوچت شوی وای. په دې موخه د کابل ښار پنځمه ناحیه کې (دافشارو) په سيمه کې د ملکی خدمتونو د انستیتوت دبنسټ ډبره کينودل شوه او د کوریا دهيواد په مرسته دغه انستیتوت گټې اخیستوته چمتو شو او د اداري اصلاحاتو د خپلواک کميسيون په چوکاټ کې يې په کار پيل وکړ. دافغانستان د ويجاړ اداري نظام جوړول يو ستونزمن کار او دروند مسوولیت و. له نيکه مرغه په کم وخت کې د نړيوالې ټولني په مرسته ډير کارونه وشول، د آلمان دوست هیواد دغو برخو کې نه هيريدونکی مرستی کړی دی. لومړيتوبونه داوو چې بايد د افغانستان اداراتو کې د اداري، کمپيوتر، انگلیسی ژبی د زده کړی شپړمياشتنی کورسونه دایر شي. دغې پروسې ټول افغانستان کې پنځه کاله دوام وموند. پایله يې ډيره بڼه وه. زموږ دفترونه نوی تکنالوژي باندی سمبال او مديریتی مهارتونه زده شول. ورپسې د لومړی ځل لپاره په هیواد کې د عامه اداري پوهنځی جوړ شو، د درسی موادو د چمتو کولو لپاره يو مرجع ماخذ د ويبر آثاروو. په افغانستان کې دغه وخت د ماکس ويبر آثار او دهغه نوم ډير خپور شو، مور به په هر څپرکي کې د ويبر ماخذونو ته مراجعه کوله، اوس يې محصلان هره ورځ نوم اوري او په کتابونو کې يې گوري.

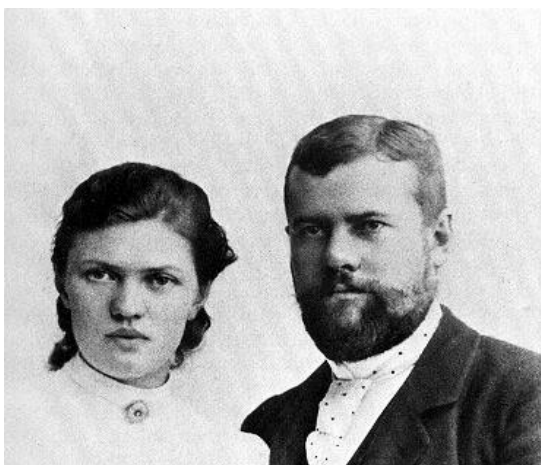
نو ويبر څوک و؟

ماکس ويبر (Max Weber) په ۱۸۶۴م کال کې د المان دارفورت په ښار کې نړۍ ته سترگې پرانيستي دي، په همدې ښار کې يې لومړنۍ زده کړې پای ته ورسولي ، او بيا د لوړو زده کړو لپاره د هایدلبرگ، کونتيگن او برلين پوهنتون ته ولاړ او په برياليتوب سره يې زده کړې پر مخ بوتلې، لومړی يې حقوق ولوستل، څو وروسته يې په فلسفه او سياسي اقتصاد کې هم مطالعات او څېړنې ترسره کړې. کله يې چې په ۱۸۶۴م. کال کې د حقوقو په برخه خپلې لوړې زده کړې بشپړې کړې په ايټاليا او اسپانيا کې يې د منځنيو پېړيو د شرکتونو د سوداگري په هکله يوه رساله وليکله، ورپسې يې په ۱۸۹۱م کې په روم کې د کرنې د تاريخ په هکله دوکتورا څخه پورته څېړنه کې يو اثر وکېښ. په ۱۸۹۲م کال کې يې د برلين په پوهنتون کې د حقوقو په څانگه کې په تدريس پيل وکړ، همدا مهال يې په پروس کې د کرنيزو کارگرانو د کار په برخه کې يو شمېر تجربې څېړنې کولې چې د همدغه تجربو په پايله کې داقتصاد په څانگه کې د استاد په توگه په نده وگومارل شو.

ويبر په ۱۸۷۹م. کال کې د ۱۵ کلنې په عمر خپلو ورونيو سره

ماکس ویبر په ۱۸۹۴ م. کال کې له خپلې میرمن، ماریانې سره

په ۱۸۹۴ م کې د فرایبرگ په پوهنتون کې او بیا په ۱۸۹۶ م کې د هاید لبرگ په پوهنتون کې په کار بوخت شو. ماکس ویبر ته په ۱۸۹۸ م کې یوه عصبي ناروغي پیدا شوه، اته کاله وروسته یې بېرته خپله روغتیا ترلاسه کړه او بېرته یې په پوهنتون کې په تدریس پیل وکړ، په پرله پسې کار سره یې د ټولنپوهنې په برخه کې څېړنې وکړې او وروسته تر آلمانی مارکس او د ورکهایم څخه د معاصرې (اوسمهالې) ټولنپوهنې درېیم بنسټ ایښودونکی وشمیرل شو. د نن ورځې ټولنپوهنه د خپلو همدغو دريو بنسټ ایښودونکو منندویه ده.

دغه جرمني سوسیولوجست په فلسفه او اقتصاد کې هم لیکنې او څېړنې وکړې. دماکس وبر دبروکراسی نظریه معاصره اداره کی نوم لري. ده د شخړو او د شخړو د حل په هکله هم مقالې کښلې دي. په اداره کې یې بروکراتیک موډل باندې څېړنه وکړه او د سیاست او حکومت مسایل یې تحلیل کړل.

د ټولنپوهنې ترڅنګ ماکس ویبر اقتصاد پوه او تاریخ لیکوال هم و، په ۱۹۰۴ م کال کې یې د ټولنپوهنې، سیاست او ټولنې په هکله یوه مقاله خپره کړه چې د ډېرو لوستونکو پام یې ځانته واړاوه، وروسته یې د هایدلبرگ په پوهنتون کې د مذهب د جامعه شناسی په هکله څېړنې وکړې، د یهودیت، هندویزم، کنفوسیوس (په چین کې)، بودایي دین او اسلام په هکله یې څېړنه وکړه او د مذهب جامعه شناسی یې بېلابېلو ادیانو ته تعمیم کړه، دې پسې وروسته یې په صنعتي ټولنو کې د بیروکراسی په هکله څېړنه وکړه، په دې توګه یې د ادارې او مدیریت په برخه کې کار پیل او د ټولنیزو علومو په پراخه ساحه کې یې قلم و چلاوه، خو د ناروغی له امله یې ونشو کولای خپل ټول نظریات تدوین کړي، ځنې لاسکښلې لیکنې یې وروسته تر مړینې چاپ شوي، ظاهراً ښکاري چې لکه د مارکس او

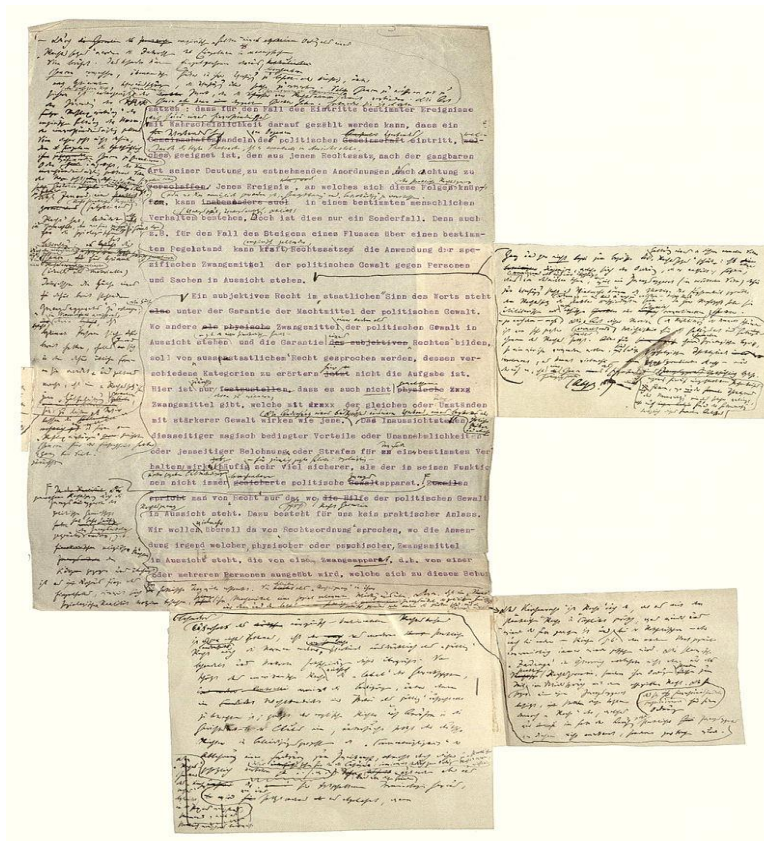
یو شمېر نور آلماني فیلسوفانو او پوهانو په شان د ده کارونه هم نیمګړي پاتې شول، خو په ۱۹۹۶م کال کې د تاوې په قلم دده نظریات نور هم په پراخه توګه تشریح شول، چې د (مذهب او پانګوالی راڅرګندېدل) نومېږي، ده له مفهومي پلوه د طبیعي علومو او ټولنیزو علومو ترمنځ توپیر وښود، او ویې ویل د طبیعي علومو او ټولنیزو علومو له پلوه د ښکارندو توضیح یو بل سره توپیر لري، دا ځکه چې په ټولنیزو علومو کې انساني انګېزه رول لري او باید دانساني چلند اړخ هم پکې هیر نه شي، خو په طبیعي علومو کې د انساني سلوک دننني عوامل رول نه لري، بلکې د هغو په بهرني اړخ پوهه کافي ده. وروسته بیا ډېرو پوهانو په همدغو دوو خبرو پرله پسې کار وکړ تر څو ځانونه پوه کړي چې ایا د ویبر مطلب له دغه توپیر څخه څه وه، او آیا دغه توضیح یې سمه وه او که نه؟

ماکس ویبر په ۱۹۲۰ م کال و مړ، اوس یې د اروپا په پوهنتونو، په تېره بیا د المان په پوهنتونو کې کتابونه د درسي ماخذ په توګه تر استفادې لاندې دي او ډېر درناوی یې کېږي.

د هیدلبرګ په ښار کې د ماکس ویبر قبر

د ماکس ویبر د لیکنو یوه بیلګه چې وروسته تر تایپ څخه یې په خپ قلم اصلاح کړی ده د بشریت د معنوی خدمتګارانو نومونه نه هیرېږي، دنړۍ په هر ګوټ کې ټول ورته درناوی لري.

تذکر:

هرگاه خوانندگان محترم متمایل باشند که نبشته ها و مطالب دیگری از این نویسنده را مطالعه کنند، می توانند با اجرای "کلیک" بر عکس نویسنده در صفحه مقالات، به فهرست "آرشیف" شان رهنمائی شوند!

ماکس ویبر او د هغه ژوند او آثار